

təbəqə ilə örtülür. Onun ümumi hündürlüyü 80 mm-dir. Qabaqdan və arxadan dam örtüyünün altından ventilyasiyanı yaxşılaşdırmaqdan ötrü bütün eni boyunca 10-15 mm-lik kəsik açırlar. İsidici balıncın deşiyi bağlanmamasından ötrü isə, dam örtüyünün altından yanlara 20x20 mm en kəsiyində tirciklər vururlar. Dam örtüyü bu tirciklərin üstündə asılı vəziyyətdə durur.

Çoxmərtəbəli arı yeşiyinin altlığı möhkəm və əlverişli olmalıdır. Burada payacıqlar yaramır. Müxtəlif konstruksiyalardan ən çox dibin ölçülərinə uyğun altlıqların düzəldilməsinə rast gəlinir. Onun hündürlüyü 80-100 mm-dir. Yan tərəfləri qabaqdan 45°-li bucaq altında kəsilir. Buraya yuxarısı da kəsilmiş, uçub gəlmə taxtası vurulur ki, dib ona sıx birləşsin. Altlığın yan tərəflərində yeşiyi dibindən tutmaqdan ötrü, deşiklər vardır. Yeşiyi bu deşikdən altdan tutub qaldırır və daşımaq üçün qablaşdırırlar.

Üfüqi arı təknələri uzun qutulara yaxud qədimi sandıqlara oxşayır. Onlara ölçüsü 435x300 mm olan 16-20, bəzən isə 24 ramka yerləşdirilir. Burada arı yuvasını, çoxqatlı yeşikdəki kimi, şaquli deyil, üfüqi vəziyyətdə genişləndirirlər. 16-ramkalı təknə bir, 20-24-ramkalılar isə iki arı ailəsindən ötrüdür. Belə arı yeşiyinin həcmi, az-həcmli 12-ramkalıya nisbətən xeyli daha güclü ailələr yetişdirməyə imkan verir. İki aşağı və iki yuxarı uçuş bacaları qabaq yaxud əks tərəflərdən qabaq və dal divarcıqlarında yerləşmişdir. Bir-iki mağaza vardır. Tavanı söküləndir, taxtacıqlar 3-4

ramkanı örtür. Dam örtüyü yastıdır, korpusun divarcıqları ilə bərabər səviyyədədir, xarici çıxıntılar (falslar) ilə saxlanılır. Təknələrlə işləmək mürəkkəb deyil və bununla da təzə arıçıları cəlb edir.

Arı yeşiklərini açıq tonda rəngləyirlər ki, onlar xüsusən açıq yerlərdə günəşlə çox qızmasınlar. Bu müxtəlif rənglər ola bilər: ağ, mavi, sarı. Arıxana bəzəkli olur, arılara da öz evlərini asan axtarıb tapa bilər. Arı yeşikləri arasındakı məsafə konkret şəraitlərdən asılıdır, yəni arıxanadan ötrü sahələrin ölçüləri ilə dikte olunur. Bundan başqa, ağacların və kolların yerləşməsi də nəzərə alınmalıdır. Lakin adətən 2-3 metrlik ara məsafəsi adətən tamamilə kifayətləndirici hesab edilir.

Vaqif Ağayev,
özəl məsləhətçi

İkinci Kənd Təsərrüfatının İnkişafı və
Kreditləşdirilməsi Layihəsi

“Masallı Regional
Məsləhət Mərkəzinin fəaliyyəti”

Layihə
Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı
Nazirliyi Yanında Kənd Təsərrüfatı
Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi
tərəfindən maliyyələşdirilir.

İcraçı: Aqro-Məsləhət Qeyri Hökumət Təşkilatı

Ünvan: Bakı, C.Cabbarlı 40.
Tel/faks 498188, 5967018.

“Köser” mətbəəsində çap olunmuşdur. Sayı 5000.

Arı yeşiklərinin hansı yaxşıdır?

Arı yeşiklərinin üç tipi vardır: çoxkorpumlu, 12-ramkalı və kötük təknələr. Bunlardan ən yaxşısı daha çox vəhşi bal arılarının qədim yaşayış yeri olan ağac oyuğuna uyğun gələn sayılır. Bu çoxkorpumlu şaquli arı yeşiyidir, çünki o, həşəratların təbii meyillərini tam təmin edir. Bu həmçinin müasir praktiki arıçılığın istər sənaye, istərsə də həvəskar arıçılığının vəzifəsinə cavab verir.

Çoxkorpumlu arı yeşiyi artıq 130 ildən çoxdur ki, məlumdur və dünyada geniş yayılmışdır. O ya eyni korpuslardan (adətən 5-7), yaxud 2-3 korpusu nəsil verməkdən ötrü və 3-4 korpusu balın yığılmasından ötrü olan korpus kompleksindən ibarətdir. Yeşiyin komplektinə həmçinin yuva və mağaza ramkaları, uçuş bacası içliyi, arakəsmə torcuq, tavan, dam örtüyü və altlıq daxildir. Bütün bu hissələr bir-birlərinə sıx birləşdirilməlidir. Belə arı yeşiyini asanlıqla və tez yığmaq, yaxud sökmək, onun tutumunu dəyişdirmək olur. Məsələn, mövsümün qızgın çağında 6-7 mərtəbə tələb olunur, yazda isə 2 mərtəbə də kifayətdir.

Çoxkorpumlu arı yeşiyinin ümumi qəbul olunmuş konstruksiyasının əsas hissəsi korpusu divarlardan təşkil olunmuş düzbucaqlardır. İçərisinin ölçüləri 450x375x240 mm-dir. Buraya sahəsi 435x230 mm olan 10 ramka yerləşdirilir. Divarların qalınlığı adətən 35 mm təşkil edir. Lakin son zamanlar onun qalınlığının 20-22 mm-ə qədər kiçildirlər ki, yeşiyin çəkisi azalsın. Bütün divarların mərkəzi boyunca balıqqulağına bənzər

dəstəklər düzəldilir ki, korpusların qaldırılması və aparılması asan olsun.

Qabaq divarda dəstəyin altında bəzən diametri 25 mm olan uçuş bacası dəşilir. Onu hündürlüyü 8 mm, eni 50-60 mm olan deşik formasında açırlar. Ön və arxa divarlarda içəridən (dərinaliyi 17 mm və eni 11 mm olan) ramkaların asılmasından ötrü kəsiklər - oyuqlar düzəldirlər. Belə konstruksiyada kəsiklərin üstündə açıq yer əmələ gəlir ki, bu da yeşiyin növbəti böyüdülməsinə, yaxud arıların həyatı üçün heç bir təhlükə törətməyən tavan qoyulmasına imkan verir.

Baldan ötrü mağaza korpus kəsiyi boydadır, lakin onun hündürlüyü 155 mm, ramkası isə 145 mm-dir. Mağaza calağına da 10 ramka daxil olur, adətən səkkizini yerləşdirirlər. Onda arıların uzunlaşdırdıqları özəklərin yerləşdiyi arı şanları daha tamçəkili olur, ana arı, demək olar ki, yumurta qoymaqdan ötrü buraya heç vaxt daxil olmur, çünki uzun özəklər onun üçün əlverişsizdir. Mağazalarda uçuş bacaları olmur.

Yuvaların yumurta qoyulan və bal hissələri bir-birindən məftil torla ayrılır. Yeşiyin dibi ikitərəfli və birtərəfli ola bilər. Birincisini həm də dövriyyəli adlandırırlar. Çünki, lazım gələndə, özünün bu və ya digər tərəfini istifadə etməyə imkan verir. Belə dib taxta mismarlarla bərkidilmiş üç tirciyi birləşdirir. Onların oyuqlarına zivanlı taxtalardan ibarət döşəmə qoyulur. Əgər arı yeşiyi divarlarının qalınlığı 35

mm-dir, onda yan tirciklərin ölçüləri 570x65x35, arxa tirciklərdə isə 445x54x35 mm, onların uzununa oyuğunu isə 35 mm enində və 10 mm dərinliyində seçirlər ki, döşəmənin bir tərəfində 20 mm-lik, digər tərəfində isə 10 mm-lik çıxıntı əmələ gəlsin. Adətən, korpusu dibin üstünə qoyanda, dibin böyük deşiyini təmin edən tərəfindən istifadə olunur. Lakin kiçik ailələrdən ötrü dibi tərsinə çevirirlər. O, korpusdan 50 mm kənara çıxır və arılardan ötrü “uçuş-enmə” sahəsi yaradır.

Çevrilməyən dib daha sadə quruluşdur. Yanlardan və arxadan döşəməyə yalnız hündürlüyü 20 mm və eni 35 mm olan tamasalar vurulur və korpusu bunların üstünə qoyurlar. Konstruksiya daha möhkəm olsun deyə, aşağıdan iki tirciyi mismarla bitişdirirlər. Dibin uçuş bacasını əsas balyıqma dövründə tam açıq saxlayır, ondan əvvəl və sonra isə ağac tirciklə bağlayırlar. Sərin havalarda tirciyi elə çevirirlər ki, eşiyyə daha kiçik deşik açılsın, isti havada isə daha böyük deşik olsun.

Arı yeşiyinin tavanı sahəsinə görə korpusun xarici sahəsinə bərabərdir. Onun xarici tərəfi 5 mm-lik kiçik halqa ilə təchiz olunmuşdur. Tavanın mərkəzində 40x100 mm ölçüdə hava dəyişən (ventilyasiya) deşik nəzərdə tutulmuşdur. Bu deşikdən həmçinin arılar yem qablarına girə bilər. Soyuq olanda tavana yuvanın isidilməsindən ötrü nazik balınc qoyurlar.

Arı yeşiyinin örtüyü yastıdır, nazik dəmir